

Nr 121

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa bygnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1955,

dels under kapitalbudgeten, bilaga 29, punkterna 9 och 10, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1955/56 anvisa

till Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund ett investeringsanslag av 500 000 kronor och

till Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund ett investeringsanslag av 250 000 kronor,

dels ock under kapitalbudgeten, bilaga 29, punkterna 11 och 14, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 beräkna

till Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor och

till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 142, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 mars 1955, framlagt bland annat de närmare förslag i sistnämnda hänseenden, vilka framgår av den följande redogörelsen.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehäft jämväl vissa i det följande angivna motioner.

1:o) Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund. Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 9 och 10 av förutnämnda statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1955) föreslagit riksdagen att till detta ändamål anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Byggnadstyrelsen har, efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter, i särskilda underdåniga skrivelser, senast den 31 augusti 1954,

hemställt, att ett investeringsanslag av 625 000 kronor måtte anvisas för tillbyggnad vid arkivet. Förslaget till tillbyggnaden har åskådliggjorts å sex av arkitekten H. Westman i Lund upprättade, den 28 februari 1952 dagtecknade ritningar. Tillbyggnaden består av entréhall, ett större arkivrum, studierum och arbetsrum för personalen samt magasinstrymmen. Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 625 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Arkivets för dekorativ konst till stor del oersättliga samlingar utsättes för en permanent brandrisk i sina nuvarande bristfälliga förvaringslokaler. Det synes mig därför angeläget, att denna under de sista tio åren aktuella byggnadsfråga nu löses. Enligt vad jag under hand erfarit är det möjligt att utan alltför stora olägenheter något begränsa byggnadsföretaget. Om så sker, torde en medelsanvisning av 500 000 kronor vara tillräcklig.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft en inom första kammaren av herr *Svärd* väckt motion (I: 345), i vilken — med hänsyn till det statsfinansiella läget — hemställts, att riksdagen måtte avslå det i statsverkspropositionen (bilagan 29, punkten 9) föreslagna investeringsanslaget av 500 000 kronor.

Utskottet, som avlagt besök på platsen, har med hänsyn till föreliggande brandrisk i likhet med departementschefen funnit det angeläget att arkivets för dekorativ konst sedan länge aktuella byggnadsfråga nu löses. Medelsanvisningen för ändamålet torde i enlighet med vad departementschefen förordat kunna begränsas till ett belopp av 500 000 kronor. Utskottet biträder alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag och ställer sig avvisande till det i motionen I: 345 framställda yrkandet.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 345, till *Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

2:o) **Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, s. 10) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har, efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter, ånyo hemställt, att ett investeringsanslag av 250 000 kronor måtte anvisas för uppförande av ett personalbostadshus intill nuvarande bostadshus vid kemiska institutionen. Byggnadsstyrelsen har anfört följande.

Universitetet har framhållit, att av dess institutioner är den geografiska utan jämförelse den mest trångbodda. Institutionen är därför i stort behov av att åtgärder snarast vidtages för en provisorisk utökning av lokalerna,

i avvaktan på att nya lokaler kan ställas till förfogande för institutionen. I samråd med universitetet föreslår styrelsen därför i enlighet med en sedan länge föreliggande plan, att ett personalbostadshus med fyra lägenheter om vardera 3 rum och kök uppföres intill nuvarande bostadshus vid kemiska institutionen och att geografiska institutionen tills vidare provisoriskt får disponera två lägenheter. De övriga bostadslägenheterna synes böra disponeras av befattningshavare, som är verksamma inom de nya institutionsbyggnader, som tillkommit i denna trakt. Med hänsyn till pågående forskningsarbeten och dyrbar instrumentutrustning kräver dessa institutioner tillsyn dygnet runt. Kostnaderna för bostadshuset har styrelsen beräknat till 250 000 kronor.

Utskottet. Kostnaden för ifrågavarande byggnadsföretag har syns utskottet högt beräknad. Utskottet har emellertid icke velat motsätta sig att den av Kungl. Maj:t äskade anslagssumman beviljas, varvid utskottet förutsätter, att byggnadsföretaget utbjudes på entreprenad.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

3:o) **Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 2—8 av förutnämnda statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden för den 4 mars 1955) föreslagit riksdagen att dels till Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg för budgetåret 1955/56 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsbelopp av 1 350 000 kronor, dels ock medgiva, att vid utgången av budgetåret 1954/55 förefintlig behållning å det för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget av 150 000 kronor till Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg må tillgodoföras det ovannämnda nya anslaget.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Gustafson* i Göteborg och fru *Sjöstrand* väckt motion (II: 584), vari — såvitt här är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte uttala, att utbyggnadsarbetet vid universitetets i Göteborg medicinska fakultet bör forceras.

För anordnande av en arkitekttävling rörande nybyggnad för de anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt bibliotek vid medicinska högskolan i Göteborg och därmed sammanhängande utredningsarbeten m. m. anvisade 1948 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 221 för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 150 000 kronor. Enligt nyssnämnda proposition avsågs berörda nybyggnad skola förläggas i nära anslutning till Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och inom sjukhusets område. Sedan det

av skilda skäl visat sig mindre lämpligt att förlägga nybyggnaden inom sjukhusets område, godkände Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1953 ett av byggnadsstyrelsen med skrivelse den 22 juni 1953 framlagt förslag till program för anordnande i samverkan med Göteborgs stad av en arkitekttävling om dispositionsplan för område norr om Sahlgrenska sjukhuset samt förslag till nybyggnad för medicinska högskolan.

Under rubriken Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett investeringsanslag av 150 000 kronor, avsett att disponeras för upprättande av ritningar till nybyggnaden.

I skrivelse den 31 augusti 1954 har *byggnadsstyrelsen* bland annat anmält, att arkitekttävlingen avslutats.

Sedermera har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 16 februari 1955 överlämnat situationsplan över anläggningen ävensom sex den 3 februari 1955 dagtecknade, av arkitekten Klas Anshelm upprättade ritningar till nybyggnad för de anatomiska och histologiska institutionerna. Styrelsen, som räknar med att det fortsatta planeringsarbetet skall kunna bedrivas så, att byggnadsarbetet kan igångsättas vid årsskiftet 1955/56, föreslår, att för påbörjande av nybyggnad för de anatomiska och histologiska institutionerna för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Göteborg har alltsedan medicinska högskolans i Göteborg tillkomst varit förlagda till provisoriska lokaler i avvaktan på uppförande av nybyggnad för dessa institutioner jämte vissa för dem gemensamma lokaler, såsom bibliotek m. m. Enligt 1948 års avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande av medicinska högskolan i Göteborg skulle nybyggnaden uppföras inom västra delen av Sahlgrenska sjukhusets område. Det har emellertid numera visat sig vara mindre lämpligt ur skilda synpunkter att lägga nybyggnaden inom sjukhusets område. Enligt nu föreliggande förslag skall nybyggnader för medicinska fakulteten i Göteborg i stället förläggas till ett norr om Sahlgrenska sjukhuset beläget område, som Göteborgs stad är villig upplåta för ändamålet. Jag biträder detta förslag.

Den planerade anläggningen, som avses omfatta nybyggnader för anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska, farmakologiska och fysiologiska institutionerna samt för administration och bibliotek, har uppskattningsvis beräknats draga en byggnadskostnad av 28 000 000 kronor. Härvid har byggnadsstyrelsen räknat med att de nya institutionerna skall möjliggöra en årlig intagning av 120 medicine studerande. Därjämte har förslaget utformats så, att den prekliniska delen av en till Göteborg förlagd tandläkarutbildning kan anordnas i dessa institutioner. Mot de sålunda angivna riktlinjerna för institutionernas utformning har jag icke funnit anledning till erinran.

Den uppskattade totala byggnadskostnaden för anläggningen är betydande, och jag finner det angeläget, att byggnadsstyrelsen, såsom styrelsen

förklarar sig ha för avsikt att göra, fortsättningsvis undersöker alla möjligheter att åstadkomma en sänkning av sagda totalbelopp.

Enligt föreliggande förslag skall nybyggnaderna anslutas till Sahlgrenska sjukhusets panncentral. Häremot torde intet vara att erinra. Jag förutsätter, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avtal med Göteborgs stad härom och om de med byggnadsföretaget sammanhängande frågor i övrigt, beträffande vilka byggnadsstyrelsen förklarar sig ha för avsikt att framlägga förslag till avtal.

Av de i den planerade anläggningen ingående delarna synes mig nybyggnaderna för de fem institutionerna först böra komma till utförande. Härvid bör, såsom föreslagits, nybyggnaderna för anatomiska och histologiska institutionerna uppföras först. Byggnadskostnaderna för denna del av anläggningen, vars föreslagna utformning närmare framgår av sex av arkitekten Anshelm upprättade, den 3 februari 1955 dagtecknade ritningar, har beräknats till 9 200 000 kronor. Härtill kommer 500 000 kronor för vägar och planering samt anslutningsledningar och kulvert för värme, vatten och avlopp m. m., delvis avsedda för anläggningen i helt utbyggt skick. Jag tillstyrker, att nybyggnaderna för anatomiska och histologiska institutionerna uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda ritningar, varvid jag likväl förutsätter, att byggnadsstyrelsen vid det fortsatta ritningsarbetet eftersträvar att begränsa byggnadskostnaderna jämväl för denna del av anläggningen.

Som av den lämnade redogörelsen framgått beräknar byggnadsstyrelsen, att det fortsatta planeringsarbetet skall kunna bedrivas så, att byggnadsarbetet kan igångsättas vid årsskiftet 1955/56. Enligt vad jag under hand inhämtat torde man med hänsyn till nu rådande arbetskraftförhållanden i Göteborg böra räkna med en byggnadstid av omkring fyra och ett halvt år för nybyggnaderna för de fem institutionerna. En dylik byggnadstakt förutsätter emellertid, att erforderliga medel ställes till förfogande för byggnadsarbetets utförande utan avbrott. Härför torde krävas en genomsnittlig medelsanvisning av närmare 6 000 000 kronor för ett vart av budgetåren 1956/60. Under berörda förutsättningar torde det tidigast läsåret 1959/60 bli möjligt att årligen intaga 120 medicinska studerande i Göteborg.

För påbörjande av nybyggnaderna för de anatomiska och histologiska institutionerna torde för nästa budgetår under rubriken Nybyggnad för medicinska fakulteten i Göteborg böra anvisas ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor. Den behållning, som vid utgången av innevarande budgetår må förefinnas å det av riksdagen för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget av 150 000 kronor till Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg bör tillgodoföras nyssnämnda anslag.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och vill i anledning av vad departementschefen anfört och vad i motionen II: 584 — såvitt här är i fråga — yrkats för sin del framhålla angelägenheten av att de ifrågavarande nybyggnaderna för de medicinska teoretiska institutionerna vid universitetet i Göteborg blir färdigställda senast inom den byggnadstid departementschefen angivit. Utskottet förutsätter liksom departementschefen att byggnadsstyrelsen fortsättningsvis undersöker alla möjligheter att åstadkomma en sänkning av det till 28 miljoner kronor beräknade totalbeloppet för byggnadsföretaget och i vad avser de först till uppföran-

de avsedda nybyggnaderna för de anatomiska och histologiska institutionerna eftersträvar att begränsa byggnadskostnaderna jämväl för denna del av anläggningen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må

a) till *Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1954/55 förefintlig behållning å det för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget av 150 000 kronor till *Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg* må tillgodoföras det under a) angivna anslaget;

c) i anledning av motionen **II: 584** i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet beträffande det i motionen framställda yrkandet — såvitt här är i fråga — anført.

4:o Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola. Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 15—26) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att den av framlidna fru Karin Jacobssons dödsbo till Chalmers tekniska högskola gjorda donationen av fastigheten Råö 8¹ i Onsala socken må av högskolan mottagas, dels ock till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlon m. fl.* (I: 467) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge* (II: 576), i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag rörande igångsättandet av nybyggnad för Chalmers tekniska högskolas bibliotek.

I den mån redogörelse i det följande icke lämnas för innehållet i ovan nämnda motioner hänvisas till motionen I: 467.

Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola har för budgetåren 1945/46—1954/55 anvisats tillhoppa 16 378 000 kronor, varav för innevarande budgetår 1 800 000 kronor.

Sedan *högskolans kollegienämnd* hos överstyrelsen för de tekniska högskolorna gjort framställning om anslag till nybyggnader m. m. för högskolan i enlighet med ett av *Chalmerska byggnadskommittén* framlagt förslag, har *överstyrelsen* i skrivelse den 14 september 1954 hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 1 812 000 kronor. Överstyrelsen har därvid beräknat medelsbehovet på följande sätt.

1. Nybyggnad för biblioteket	1 500 000
2. Anläggande av ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen ..	200 000
3. Yttre arbeten	112 000
	<hr/>
	Summa kronor 1 812 000

Överstyrelsen har samtidigt erinrat om att överstyrelsen i skrivelse den 17 november 1953 hemställt om anvisande under samma anslagsrubrik av ett belopp av 46 000 kronor till vissa arbeten för högskolans radioastronomiska observatorium på Råö.

Nybyggnad för biblioteket. Till detta byggnadsföretag har för budgetåret 1947/48 anvisats ett belopp av 700 000 kronor, vilket emellertid icke kommit att tagas i anspråk för därmed avsett ändamål. I stället har vid olika tillfällen vid anvisande av medel under förevarande anslag förutsatts, att beloppet skulle få disponeras för andra med anslaget avsedda ändamål (se 1951, 1953 och 1954 års statsverkspropositioner, bilagan 29, Kapitalbudgeten).

I nämnda bilaga till förra årets statsverksproposition anmäldes, att Chalmerska byggnadskommittén framlagt en överarbetning av en tidigare plan till nybyggnad för biblioteket. Enligt denna överarbetade plan beräknades nybyggnaden komma att kosta 2 300 000 kronor, men några medel för ändamålet äskades icke i propositionen. Genom beslut den 30 april 1954 har Kungl. Maj:t därefter, med ändring av ett i ämnet tidigare meddelat beslut, föreskrivit, att nybyggnaden för biblioteket skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med denna överarbetade plan, dock med beaktande av vad byggnadsstyrelsen i ärendet anført. *Överstyrelsen* hemställer nu, att av det erforderliga beloppet för nästa budgetår måtte anvisas 1 500 000 kronor.

Anläggande av ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen. Genom avtal den 20 och 23 augusti 1949 mellan Kungl. Maj:t och Kronan och Göteborgs stad har det område, som nu upptages av idrottsplatsen Gibraltarvallen, överlåtits på Kronan för att disponeras av Chalmers tekniska högskola vid dess fortsatta utbyggnad. Som motprestation skall på statsverkets bekostnad anläggas en ny likvärdig idrottsanläggning. Gibraltarvallen får icke tagas i bruk av högskolan förrän den nya idrottsanläggningen är färdig. Kostnaderna för denna beräknades år 1948 till 460 000 kronor.

I 1951 års statsverksproposition (bilagan 29, Kapitalbudgeten, punkten 11) förordade dåvarande departementschefen, att kostnaden för anläggande av den nya idrottsplatsen i mån av behov skulle få bestridas med de medel, som tidigare anvisats under förevarande anslag för uppförande av ny biblioteksbyggnad. Vidare må nämnas, att innevarande års anslag av 1 800 000 kronor till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola visser-

ligen i första hand är avsett till nybyggnad för avdelningen för maskinteknik men att anslaget, ävensom för biblioteket tidigare anvisade, kvarstående medel, må disponeras jämväl för vissa andra ändamål, däribland anläggandet av den nya idrottsplatsen (se 1954 års statsverksproposition, bilagan 29, Kapitalbudgeten, punkten 9). Kostnaderna för anläggande av idrottsplatsen beräknades år 1953 av Göteborgs stads fastighetskontor till 761 000 kronor, dvs. 301 000 kronor mer än som tidigare beräknats. Kostnadsökningen angavs bero på den allmänna ökningen i arbetslöner m. m.

I beslut den 30 april 1954 har Kungl. Maj:t förklarat sig icke hava något att erinra mot att ifrågavarande idrottsanläggning utföres genom Göteborgs stads försorg.

Chalmerska byggnadskommittén erinrar nu, att byggnadsstyrelsen i underdånigt remissutlåtande den 22 mars 1954 förklarat sig vilja godtaga den ursprungliga, av Göteborgs stad gjorda kalkylen å 460 000 kronor, vilket belopp omräknat i nuvarande prisläge skulle motsvara 660 000 kronor. Kommittén anmäler vidare, att chefen för Göteborgs stads gatukontor förklarat, att det under vissa gynnsamma förutsättningar icke torde vara omöjligt att utföra ifrågavarande arbeten för en kostnad av 660 000 kronor. Han har dock framhållit, att grundförhållandena är sådana, att det är svårt att göra en tillförlitlig kostnadsberäkning, men att arbetena givetvis skall utföras så, att kostnaderna blir så låga som möjligt. Kommittén föreslår anvisande för ändamålet av 200 000 kronor, motsvarande skillnaden mellan nyssnämnda belopp 660 000 kronor och 460 000 kronor.

Kollegienämnden erinrar, att till förfogande för utförande av idrottsanläggningen finnes förutnämnda belopp av 460 000 kronor, som ursprungligen beräknats till uppförande av ny biblioteksbyggnad, och hemställer därför om anvisande av det enligt byggnadsstyrelsens beräkning ytterligare erforderliga beloppet, nämligen 200 000 kronor.

Överstyrelsen biträder kollegienämndens hemställan.

Y t t r e a r b e t e n. Såsom närmare framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, Kapitalbudgeten, punkten 11) har kostnaderna för vissa yttre arbeten på området Nya Chalmers, innefattande anläggande av vägar, gräsmattor, belysning m. m., beräknats till 875 000 kronor. Hittills har för ändamålet ställts till förfogande 280 000 kronor, varutöver det i fråga om innevarande budgetårs anslag förutsatts, att detta i viss mån skall kunna disponeras även för yttre arbeten. *Chalmerska byggnadskommittén* framhåller, att de yttre arbetena på många punkter sammanhänger med övertagandet av Gibraltarvallen och därför bör anstå något. Vissa arbeten anser kommittén dock böra komma till utförande snarast möjligt. Dessa arbeten består i utbyggande och permanentbeläggning av en väg m. m. i högskoleområdets södra del samt i vissa planerings- och uppsnygningsarbeten kring de nyuppförda elektrotekniska byggnaderna. Kommit-

tén beräknar kostnaderna för dessa arbeten till sammanlagt 112 000 kronor och föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår. *Kollegienämnden* och *överstyrelsen* biträder kommitténs förslag.

Radioastronomiska observatoriet på Råö. I skrivelse den 17 november 1953 har *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* med anledning av framställning i ämnet av *lokalstyrelsen för Chalmers tekniska högskola* dels föreslagit, att högskolan skall få tillstånd att som donation av fru Karin Jacobssons dödsbo mottaga fastigheten Råö 8¹ i Onsala socken, där högskolans radioastronomiska observatorium är beläget, dels också hemställt bland annat om anvisande av 46 000 kronor till byggnadsarbeten å nämnda fastighet. Vidare har *överstyrelsen* i skrivelse den 2 november 1954 gjort framställning angående godkännande av ett avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Onsala sockens skifteslag angående vissa åtgärder med syfte att bereda radioastronomiska observatoriet skydd mot elektriska störningar. Uppbygandet av det radioastronomiska observatoriet på Råö påbörjades redan för flera år sedan, innan donationen ännu fullbordats. För observatoriet har sålunda uppförts vissa byggnader, nämligen en laboratoriebyggnad, bekostad av fru Jacobssons make majoren Herbert Jacobsson, en bostadsflygel, en övernattningsstuga och vissa mindre mätpaviljonger. Därjämte har en väg och en kraftledning anlagts samt en omfattande och dyrbar instrumentutrustning ställts upp. Det sammanlagda värdet av de gjorda anläggningarna uppskattades år 1953 av professorn i elektronik vid högskolan O. Rydbeck till mer än 1 miljon kronor. *Överstyrelsen*, som funnit det överraskande, att så betydande investeringar skulle ha gjorts, innan frågan om donationens mottagande slutligt prövats, har inhämtat närmare upplysningar om de verkliga kostnaderna för de gjorda anläggningarna. *Överstyrelsen* har därvid funnit, att ett belopp av 204 000 kronor bestritts av statsmedel, varav sammanlagt 87 000 kronor från de tekniska och naturvetenskapliga forskningsråden och 117 000 kronor från högskolans anslag till materiel m. m. samt till inredning och utrustning av nya lokaler. I övrigt har anläggningarna bekostats av donationsmedel till ett sammanlagt belopp av i runt tal 137 000 kronor, så långt värdet av dessa bidrag kunnat närmare specificeras. Den huvudsakliga förklaringen till den betydande skillnaden mellan summan av de belopp, *överstyrelsen* angivit, och det av Rydbeck angivna värdet av anläggningarna synes vara den, att Rydbeck praktiskt taget utan kostnad från Norge kunnat förvärva tre mycket värdefulla s. k. Würzburgspeglar, som på sin tid kvarlämnats där av den tyska krigsmakten och som nu på Råö utnyttjats för uppbygandet av tre radioteleskop. *Överstyrelsen* framhåller, att de gjorde investeringarna i viss mån föregripit frågan om donationens mottagande, samt uttalar, att det enligt *överstyrelsens* mening varit lämpligt, att spørsmålet härom kunnat bli föremål

för prövning i ett tidigare skede. En förutsättning för att observatorieverksamheten skall kunna bedrivas tillfredsställande är frånvaron av elektriska störningar. Detta gör en fridlysning av fastigheten Råö 8¹ och kringliggande område nödvändig. Dylik fridlysning har också meddelats av länsstyrelsen i Hallands län genom resolution den 4 maj 1953, vilken numera vunnit laga kraft. I resolutionen meddelas förbud för obehöriga att beträda högskolans observatorieanläggningar å Råö 8¹ jämte visst angränsande område ävensom att av anläggningarna eller inom området taga fotografier eller göra avbildningar eller beskrivningar samt att inom området inneha sprängämnen. Därjämte föreskrives viss begränsning i fråga om rätten att framföra motorfordon på Råöhalvön. Såsom närmare framgår av redogörelse i propositionen, s. 21, har, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, avtal träffats mellan Onsala sockens skifteslag samt Kungl. Maj:t och kronan genom högskolans lokalstyrelse angående vissa åtgärder med syfte att bereda observatoriet skydd inom det fridlysta området mot elektriska störningar av motorfordon och båtar med elektrisk utrustning.

Överstyrelsen tillstyrker, att donationen mottages på de i gåvobrevet angivna villkoren samt att det träffade avtalet angående avstörning av motorfordon godkännes. Överstyrelsen föreslår, dels att fastigheten Råö 8¹ med därå befintliga byggnader ställes under byggnadsstyrelsens förvaltning och redovisas å byggnadsstyrelsens delfond under statens allmänna fastighetsfond, dels att till vissa byggnadsarbeten för observatoriet anvisas sammanlagt 46 000 kronor. Löpande kostnader för elektrisk energi m. m. vid observatoriet och för vägunderhåll ävensom kostnaderna för avstörning av motorfordon m. m. och för anläggandet av transformatorstation föreslås få bestridas ur vederbörliga till högskolan anvisade anslag.

Departementschefen har anfört följande.

För egen del har jag icke funnit anledning till erinran mot vad överstyrelsen i detta hänseende anfört, och jag vill understryka, att jag i likhet med överstyrelsen anser att de gjorda investeringarna på ett icke önskvärt sätt föregripit frågan om donationens mottagande. Jag anser mig också kunna biträda överstyrelsens förslag om godkännande av den överenskommelse angående avstörning av motorfordon och båtar, som träffats med Onsala sockens skifteslag. Min ståndpunkt i frågan om Råödonationens mottagande och de därmed förknippade olika omständigheterna kan därför i huvudsak angivas på följande sätt. Jag anser, att donationen bör mottagas på de i gåvobrevet angivna villkoren, att fastigheten bör ställas under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, att den i avstörningsfrågan med skifteslaget träffade överenskommelsen bör godtagas samt att ur högskolans materielanslag bör få bestridas uppkommande kostnader för avstörning av motorfordon m. m. och ur dess omkostnadsanslag kostnader för underhåll av den i ärendet angivna vägen, för elektrisk ström m. m. och för uppförandet av en transformator.

Ett mottagande av donationen har av vederbörande vid högskolan be-

räknats komma att medföra vissa framtida kostnader för fortsatt utbyggnad av Råöobservatoriet. Överstyrelsen har emellertid ansett sig för närvarande böra framlägga förslag endast om anvisande av 46 000 kronor till vissa byggnadsarbeten. Jag biträder detta förslag och förutsätter därvid i likhet med överstyrelsen, att ifrågavarande byggnadsarbeten skall anförtros åt Chalmerska byggnadskommittén.

Med hänsyn till de framtida eventuella ytterligare kostnaderna för ett fortsatt utbyggnad av observatoriet torde frågan om donationens mottagande böra underställas riksdagen. Jag föreslår, att riksdagens medgivande utverkas för lokalstyrelsen för Chalmers tekniska högskola att på statens vägnar mottaga donationen.

Huvuddelen av de anslagsmedel, som för nästa budgetår äskats till nybyggnader för Chalmers tekniska högskola, är avsedd för den till 2 300 000 kronor kostnadsberäknade nybyggnaden för högskolans bibliotek. Liksom förra året anser jag mig emellertid även i år böra avstå från att föreslå någon medelsanvisning till detta byggnadsföretag. Däremot anser jag i likhet med överstyrelsen, att ytterligare medel nu bör anvisas till anläggande av ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen samt till vissa yttre arbeten å området Nya Chalmers. Den sammanlagda medelsanvisning, överstyrelsen beräknat för dessa båda ändamål samt för nyssnämnda byggnadsarbeten på Råö, uppgår till 358 000 kronor, vilket belopp dock torde kunna avrundas till 350 000 kronor. Jag föreslår, att för nästa budgetår till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola anvisas ett investeringsanslag om sistnämnda belopp, 350 000 kronor.

I *motionerna I:467* och *II:576* har beträffande biblioteksfrågan vid Chalmers tekniska högskola anförts bland annat följande.

Som framgår av propositionen nr 142 till innevarande års riksdag anvisade 1947 års riksdag till nybyggnad för Chalmers tekniska högskolas bibliotek ett belopp av 700 000 kronor. Detta belopp har emellertid aldrig kommit biblioteket till godo utan har undan för undan tagits i anspråk för andra ändamål. Biblioteket befinner sig fortfarande i sina gamla otidsenliga och otillräckliga lokaler på flera kilometers avstånd från de byggnader, där huvuddelen av de studerande och deras lärare arbetar.

Då förslag om nybyggnad för Chalmers tekniska högskolas bibliotek förelades 1947 års riksdag, framhöll dåvarande departementschefen bland annat följande: »En lösning av bibliotekets byggnadsfråga kan enligt min mening nu icke ytterligare uppskjutas. Behovet av nya lokaler för denna institution har sålunda numera blivit alltmer framträdande genom den snabba utveckling, som biblioteket undergått under senare år.» Detta yttrades alltså år 1947. Sedan dess har biblioteket vuxit med 200 å 300 meter per år. Situationen är nu nära nog ohållbar. Lokalerna kan helt enkelt inte rymma fler böcker. Hyllorna och andra utrymmen är till trängsel fyllda, och trossbottnarna tål inte ytterligare belastning. Dyrbara tidsskriftssviter förvaras på vindar, som är allt annat än brandsäkra. Delar av biblioteket förvaras på andra håll i staden, vilket medför dagliga tunga transporter till huvudbiblioteket, varifrån de interurbana lanen sänds ut.

Biblioteket lånar årligen ut omkring 50 000 band, varav 15 000 till industrier, bibliotek och institutioner utanför staden. Denna interurbana utlåning sträcker sig bokstavligen från Ystad till Haparanda. I själva verket är Chalmers' interurbana utlåning den näst största i landet, bland annat

större än den vid Uppsala universitetsbibliotek. In- och uppackning av alla dessa böcker ombesörjs på ett utrymme av ett par kvadratmeter. Av personalen är överbibliotekarien den ende som har eget arbetsrum.

För moderna industrimän står det klart, att tillgång till den aktuella tekniska litteraturen är en förutsättning för att man skall kunna tillgodogöra sig teknikens landvinningar och snabbt kunna vidtaga de förändringar i produktionen, som kan visa sig nödvändiga. Men de civilingenjörer och arkitekter, som utbildas vid Chalmers, är numera praktiskt taget avstängda från möjligheterna att vid biblioteket under sin studietid få vana att handha eller utnyttja facklitteratur. Avståndet från biblioteket till de institutioner, där de bedriver sina studier, är nämligen alltför stort för att de skall kunna hinna besöka biblioteket, så länge detta ligger kvar på Chalmers' gamla område.

Ecklesiastikministern betecknade i ett yttrande i andra kammaren den 7 april 1954 detta byggnadsföretag såsom högst angeläget. Det är ofrånkomligt, att nybyggnaden för Chalmers tekniska högskolas bibliotek snabbt kommer till stånd. Alla saksäl talar för att anslag för Chalmers bibliotek beviljas redan i år. Därest riksdagen på grund av det begränsade investeringsutrymmet inte anser sig kunna bevilja medel på staten för budgetåret 1955/56, bör dock beslut fattas i år, att nybyggnaden skall komma till stånd under det därefter följande budgetåret.

Utskottet har för sin del icke funnit något att erinra mot att den av framlidna fru Karin Jacobssons dödsbo till Chalmers tekniska högskola gjorda donationen av fastigheten Råö 8¹ i Onsala socken mottages av högskolan på de villkor och under de förutsättningar departementschefen angivit.

Till vissa byggnadsarbeten på Råö, till anläggande av ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen samt till vissa yttre arbeten å området Nya Chalmers torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

I motionerna I: 467 och II: 576 har såsom i det föregående angivits yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag om igångsättandet av nybyggnad för biblioteket vid Chalmers tekniska högskola. Utskottet, som icke är berett att biträda nämnda yrkande, vill emellertid understryka angelägenheten av att denna byggnadsfråga, som länge varit aktuell, bringas till en lösning så snart detta ur arbetsmarknadspolitiska och statsfinansiella synpunkter visar sig möjligt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet

I. att riksdagen må

a) medgiva, att den av framlidna fru Karin Jacobssons dödsbo till Chalmers tekniska högskola gjorda donationen av fastigheten Råö 8¹ i Onsala socken må av högskolan mottagas;

b) till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 350 000 kronor;

II. att motionerna I: 467 och II: 576 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ohlon, Iwar Anderson, Näs gård, Näsström, Pålsson, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Ragnar Persson, Thun, Bergman, Erik Svedberg, Holmqvist, Svärd och Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Hoppe, Staxäng, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Skellefteå och fröken Vinge.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund) av herrar *Svärd* och *Staxäng*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen I: 345 och därför hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionen I: 345, avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1955/56 till Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst vid universitetet i Lund.

2) vid *punkten 2* (Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund) av herrar *Hesselbom*, *Bergman* och *Andersson* i Malmö.

3) vid *punkten 4* (Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola) av herrar *Ohlon*, *Sundelin*, *Bergman*, *Jacobsson*, *Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 467 och II: 576 samt att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »I motionerna» och slutar med »sig möjligt», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 467 och II: 576 har såsom i det föregående angivits yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag om igångsättandet av nybyggnad för biblioteket vid Chalmers tekniska högskola. En lösning av denna byggnadsfråga, som redan länge varit aktuell, framstår som alltmera trängande. Biblioteket arbetar nu under mycket svåra förhållanden, beroende på lokalernas otillräcklighet och otidsenlighet, vartill kommer olägenheten av att biblioteket genom sin nuvarande förläggning icke kan i önskvärd utsträckning begagnas av de studerande vid högskolan. Utskottet, som icke finner det försvarligt att frågan om nybyggnad för biblioteket ytterligare uppskjutes, anser sig böra biträda det i ovannämnda motioner framställda yrkandet.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 467 och II: 576, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1956 års riksdag rörande igångsättande av nybyggnad för biblioteket vid Chalmers tekniska högskola.»
